

Methods of establishing school-parent relationships and the impact of these relationships on school performance

Goshgar Maharramov

Doctoral student in the organization and management of education at Eskisehir Osmangazi University, teacher of Baku Higher Oil School. Azerbaijan.

E-mail: gosgarmuharrem@gmail.com | <https://orcid.org/0000-0001-5543-0276>

Semra Kiranli Gungor

Associate Professor of the Institute of Educational Sciences, Eskisehir Osmangazi University. Turkey. E-mail: semkgun@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0083-5513>

Abstract. This article explores the methods of establishing school-parent relationships and their impact on school activities. The aim is to determine strategies of school-parents collaboration in international practices and to analyze opportunities of implementation of those practices in Azerbaijan context. This article has been done based on literature review. During the research, the results of different scientific studies were highlighted. As a result, it was determined that there are possible and feasible methods for the education system of Azerbaijan. At the same time, the direct impact of school-parent, school-society relations on the results of the educational process was determined.

Keywords: school-parent cooperation, school-society cooperation, Azerbaijan Journal of Educational Studies, foreign experience, pedagogical staff, effective cooperation.

<http://dx.doi.org/10.29228/edu.217>

To cite this article: Maharramov G., Gungor S. K. (2020) Methods of establishing school-parent relationships and the impact of these relationships on school performance. *Journal of Preschool and Primary Education»* Vol. 231, Issue II, pp. 91-100.

Article history: Received – 16.04.2020; Accepted – 05.05.2020

Məktəb – valideyn əlaqələri: qurulması üsulları və məktəbin fəaliyyətinə təsiri

Qoşqar Məhərrəmov

Eskişehir Osmangazi Universitetinin Təhsilin təşkili və idarə olunması ixtisası üzrə doktorantı, Bakı Ali Neft Məktəbinin müəllimi. Azərbaycan.

E-mail: gosgarmuharrem@gmail.com | <https://orcid.org/0000-0001-5543-0276>

Semra Kıranlı Güngör

Eskişehir Osmangazi Universiteti, Təhsil Elmləri İnstitutunun dosenti. Türkiyə.

E-mail: semkgun@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0083-5513>

Annosasiya. Bu məqalədə məktəb – valideyn əlaqələrinin qurulması üsulları və bunun məktəbin fəaliyyətinə təsiri araşdırılmışdır. Məqalənin yazılmasında məqsəd beynəlxalq təcrübədə məktəb–valideyn əlaqələrinin necə qurulduğunu müəyyənləşdirmək, fərqli metod və üsulların Azərbaycan məktəbi üçün mümkünliyünü təhlil etmək və ehtimal olunan təsirlərin üzərində dayanmaqdır. Tədqiqat nəzəri araşdırmalar (*literature review*) formasında aparılmışdır. Tədqiqat əsnasında müxtəlif elmi araşdırmaların nəticələri işıqlandırılmışdır. Nəticədə Azərbaycanın təhsil sistemi üçün mümkün və tətbiq oluna biləcək üsulların olduğu aşkara çıxarılmışdır. Eyni zamanda, məktəb – valideyn, məktəb – cəmiyyət əlaqələrinin təhsil prosesinin nəticələrinə birbaşa təsiri də qeyd edilmişdir.

Açar sözlər: məktəb–valideyn əməkdaşlığı, məktəb–cəmiyyət əməkdaşlığı, Azərbaycan məktəbi, xarici təcrübə, pedaqoji kollektiv, səmərəli əməkdaşlıq.

<http://dx.doi.org/10.29228/edu.217>

Məqaləyə istinad: Məhərrəmov Q., Güngör S. K. (2020) Məktəb–valideyn əlaqələri: qurulması üsulları və məktəbin fəaliyyətinə təsiri. «Məktəbəqədər və ibtidai təhsil», № 2 (231), səh. 91–100.

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 16.04.2020; qəbul edilib – 05.05.2020

Giriş / Introduction

Valideyn–məktəb əməkdaşlığı “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”nda göstərilən istiqamətlərdə, şagirdlərin davamlı inkişafına yönəldilmiş pedaqoji fəaliyyətə dəstək vermək məqsədi ilə valideynlərin sistemli şəkildə pedaqoji-psixoloji maarifləndirilməsi əsasında qurulur [“Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”, 2013–cü il].

Valideyn–məktəb əlaqələrinin səmərəli təşkil olunmasında sərəfətli, nüfuzlu valideynlərdən təşkil olunan valideyn komitələri mühüm rol oynayır. Belə valideynlərin təcrübəsindən və dəstəyindən təlim–tərbiyə prosesində, məktəbin işinin canlandırılmasında və qarşıya çıxan çətinliklərin aradan qaldırılmasında istifadə müsbət nəticələrə gətirib çıxarır.

Bu əməkdaşlıq növü təhsil sahəsində tədqiqatlar aparan bir çox alimlər tərəfindən araşdırılmışdır. Şagirdin qazandığı nailiyyətlərdə ailə – məktəb əməkdaşlığının müsbət rolu tədqiqatçılar tərəfindən sübut olunmuşdur. Ailələrin tədris prosesinə qoşulmalarını təşviq edən proqramlar təhsilin bütün pillələrində şagirdlərin təlim uğurlarını artırır. Ailələr təhsil prosesində övladlarını nə qədər çox dəstəkləsələr, uşaqların uğurları bir o qədər davamlı olar. Maddi və mədəni səviyyələrindən asılı olmayaraq, hər zaman övladları ilə tərbiyələndirici söhbətlər aparan, onları ruhlandırın, dərs çalışmaları üçün şərait yaradan ailələr təhsildə bunun bəhrəsini görürlər. Uğurlu və xoşbəxt gələcək naminə bütün ailələr bunu etməlidirlər [Gökçe A. İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi, 2011].

Əsas hissə / Main part

Pedagogika sahəsində araşdırmalar aparan tədqiqatçılar ailə və məktəb əməkdaşlığının müsbət nəticələrini təcrübədə gördükdən sonra bu əməkdaşlığın hansı üsullarla qurula biləcəyi mövzusunda tədqiqatlara başladılar.

Bu qısa tədqiqatda aşağıdakı suallara cavablar axtarılmışdır:

- Nəyə görə ailə – məktəb əməkdaşlığı şagirdin təhsili və inkişafında mühüm əhəmiyyətə malikdir?
- Təhsil prosesini dəstəkləyən hansı əməkdaşlıq üsulları daha yaxşı təsir gücünə malikdir?
- Səmərəli məktəb – ailə əməkdaşlığının təmin etmək üçün məktəb direktoru nə edə bilər?

Araşdırmalar çərçivəsində məktəb–valideyn əməkdaşlığını öyrənən 80 tədqiqat işi müəyyən standartlara görə tədqiq olunmuşdur. Bu standartlar əsasında toplanılan məlumatlar müvafiq üsullarla təhlil olunmuşdur. Bu tədqiqatlardan bir neçəsini aşağıdakı kimi təhlil etmək olar.

Coys Epşteyn modeli

Coys Epşteyn 2019-cu ildə apardığı araşdırmalarda məktəb-ailə əməkdaşlığının Epşteyn modelini ortaya qoymuşdur. Belə ki, bu modeldə diqqət mərkəzində saxlanılan əsas məsələ kommunikasiya məsələsidir. Bu modeldə C.Epşteyn 6 problemlə çərçivə olaraq izah etmişdir:

- valideynləri məktəblə əməkdaşlığa cəlb etmək və onlara dəstək olmaq;
- valideynlərlə müntəzəm və səmərəli kommunikasiya kanalları qurmaq;
- valideynlərin məktəbdə könüllü fəaliyyətlərə qoşulmasını təşkil etmək;
- layihə tipli fəaliyyətlərdə valideynlərin şagirdlərə dəstəyini təmin etmək;
- məktəbdə qərar qəbul etmə mexanizmlərində valideynlərə rol vermək;
- məktəbə yaxın ərazilərdə yerləşən bütün növ müəssisələrlə məktəbin müxtəlif formalarda əməkdaşlığını təşkil etmək [Epstein J. L. and K. Salinas. School and Family Partnerships Encyclopedia of Education Research, 1992].

S.R. Şeridan və T.R. Kratoçvill modeli

S.R.Şeridan və T.R.Kratoçvillin 2007-ci ildə hazırladıkları modeldə isə mədəni fərqliliklərin nəzərə alınması və multikulturalizm prinsipləri diqqəti cəlb edir. Müasir dövrdə bütün ölkələrdə fərqli dirlərə, irqlərə və mədəniyyətlərə məxsus olan millətlərin çox sayda nümayəndələri yaşayırlar. Buna görə də əməkdaşlıq formaları bu aspektlərə uyğun olaraq dəyişməlidir. Bu modeldə ənənəvi əməkdaşlıq modellərindən fərqli olan, yeni valideyn-məktəb əməkdaşlıq modelinin fərqli cəhətləri qeyd olunmuşdur. Bu cəhətlər aşağıdakılardır:

- birgə əməkdaşlıq təklifinin irəli sürülməsi;
- ikitərəfli səmərəli kommunikasiyanın qurulması;
- mədəni fərqliliklərin nəzərə alınması və müsbət əməkdaşlıq mühitinin yaradılması;
- hər kəsin vəzifəsinin aydın olması və qarşılıqlı faydanın əsas götürülməsi;
- qarşıya qoyulan məqsədlərin valideynlərlə birlikdə müəyyən edilməsi;
- məktəbin tədbirlər planının bütün tərəfdaşlarla birgə hazırlanması [Sheridan S. M. & Kratochwill T.R. Conjoint behavioral consultation Promoting family-school connections and interventions, 2007].

Poulo və Matsaqurasın araşdırmaları

Poulo və Matsaqurasın 2007-ci ildə apardıkları araşdırmalarda valideynlərin və müəllimlərin məktəb həyatında rolu haqqında fikirləri tədqiq edilmiş və aşağıdakı nəticələr əldə olunmuşdur:

- Müəllim və valideynlər tədris prosesində fərqli rolları öhdələrinə götürməlidirlər.

- Müəllimlər şagirdlərin öyrənmə prosesini təşkil etməli və öyrədici fəaliyyətləri həyata keçirərək, nəticələr haqqında valideynləri məlumatlandırmalıdırlar.
- Valideynlər övladlarının sosial və emosional inkişafı ilə əlaqədar məsuliyyət daşıyırlar.
- Valideynlər, adətən, müəllimlərlə rəsmi ünsiyyət qurmaq istəyirlər. Ona görə də bu ünsiyyətin düzgün və səmərəli olması təmin edilməlidir [Maria Poulou and Elias Matsaqouras. School-family :Greek parents perceptions of parental involvement].

Tədqiqatlar göstərir ki..

Tədqiq olunmuş 80 araşdırmanın 51-nin ümumi nəticəsi olaraq deyə bilərik ki, valideyn-məktəb əməkdaşlığının şagirdin uğurlarına müsbət təsiri bütün ölkələrdə, müxtəlif cəmiyyətlərdə, orta təhsilin bütün pillələrində təsdiq olunmuşdur. Bu əməkdaşlığın şagirdin uğurlarına təsiri düz mütənasib xarakter daşıyır və bu, iqtisadi vəziyyəti, dini, millyyəti və təhsil səviyyəsi müxtəlif olan bütün ailələr üçün keçərlidir. Bu münasibətdə şagirdin yaşı əhəmiyyətli deyil. Tədqiqatlar göstərir ki, valideynlər və məktəbin pədaqoji kollektiv təlim prosesini dəstəklədikdə aşağıdakı nailiyyətlər əldə olunur:

- Şagirdlərin formativ və summativ qiymətləndirmələrinin nəticələri yüksəlidir.
- Şagirdlərin ali təhsil almaq arzusu güclənir.
- Şagirdlərdə özünəinam və çalışma əzmi formalaşır.
- Şagirdlər məktəbə daha tez adaptasiya olunur və intizamlı olurlar.
- Şagirdlər sosial davranış bacarıqlarına yiyələnirlər.
- Şagirdlər müvəffəqiyyətlə məzun olurlar və ali məktəblərə qəbul olunurlar.

Hansı müsbət tendensiyalar yaranır?

Tədqiqatlar göstərir ki, valideynlər müxtəlif peşələrin sahibi və müxtəlif ictimai təbəqələrdən olduqları üçün məktəb onlarla əməkdaşlıq etdikdə, aşağıdakı müsbət tendensiyalar yaranır:

- Məktəbin fəaliyyət istiqamətləri artır və çeşidlənir.
- Məktəbdə təlim və tərbiyənin keyfiyyəti daha da yüksəlidir.
- Məktəbdənkənar fəaliyyətlər üçün proqramlar hazırlanır və ailələrə metodik yardım göstərilir.

Bu sadalanan müsbət nəticələrin əldə olunması, əlbəttə, səriştəli idarəçilik, düzgün koordinasiya yolları ilə mümkündür. Bu zaman məktəbin rəhbərliyi və pədaqoji heyətinin üzərinə müəyyən vəzifələr düşür. Bu vəzifələr aşağıdakı kimi xarakterizə oluna bilər:

- şagirdlər haqqında şəxsi məlumatların qeydə alınması;
- valideynlərin bir-biri ilə daha rahat ünsiyyət qura bilmələri üçün onların peşələrinə görə qruplaşdırılması, birgə fəaliyyətlərinin təşkil edilməsi və

- bunlardan məktəbin fəaliyyətində səmərəli istifadə olunması;
- valideynlərin iştirakı ilə müxtəlif tədbirlərin təşkil edilməsi;
- valideynlərin məktəbdaxili və məktəbdənkənar tədbirlərə dəvət edilməsi;
- valideynlərin ehtiyac və maraqlarına uyğun dəstəyin təmin olunması;
- sinif rəhbərlərinin məktəb – valideyn əməkdaşlığı ilə əlaqədar maarifləndirilməsi.

Tədqiqatda cavabı axtarılan növbəti sual budur: “Məktəb-valideyn əməkdaşlığının hansı üsulları daha səmərəlidir?”

Bəlli olduğu kimi, məktəblərdə Uşaq Birliyi təşkilatı mövcuddur. Həmin təşkilatların rəhbərlərinin uğurlu əməkdaşlıqda xüsusi səyləri, liderlik bacarıqları diqqəti cəlb edir. Müşahidələr və müsahibələr səmərəli əlaqələrin elementlərini aşkara çıxarır. Bu əlaqələrin qurulması məktəb direktoru, uşaq birliyi təşkilatının rəhbəri və onun nəzarəti altında sinif rəhbərlərinin məsuliyyəti ilə həyata keçirilməlidir.

Məktəb direktoru və digər rəhbər işçilərin valideynlərlə (hər sinfin valideynlərindən bir neçə təmsilçi olmaqla) müntəzəm əlaqə saxlamaları çox vacibdir. Beynəlxalq təcrübəyə əsaslanaraq deyə bilərik ki, sosial statusu bənzər və peşələri əlaqədar olan valideynləri qruplaşdıraraq, onların əməkdaşlıqda bir-birindən faydalanmalarını təmin etmək üçün xüsusi tanışlıq tədbirləri keçirmək məqsəduşuyğundur. Valideynlərlə təşkilat rəhbərinin əməkdaşlığı zamanı qarşılıqlı inamın təmin olunması bu münasibətlərin məktəbə fayda gətirməsinə şərait yaradır. Məktəb direktoru digər rəhbər işçilərlə birlikdə valideynlərlə qurulan əlaqələrin mahiyyətini, strategiyasını müəyyən etməlidirlər. Müəyyənləşdirilmiş strategiya və onun əsasında təşkil olunan tədbirlər əlaqələrin daha səmərəli olmasına xidmət edəcək. Valideynlərlə hər bir tədbir və görüşlərdə bu fikir rəhbər tutulmalıdır: uşaqların təhsili və inkişafı üçün valideynlər, məktəb və cəmiyyət (“təhsil üçbucağı”) bircə məsuliyyət daşıyırlar.

Məktəb rəhbərliyi və pedaqoji kollektiv çalışmalıdır ki, valideynlərin iştirakının nəzərdə tutulduğu tədbirlər müxtəlif səpkili olmaqla, hər kəsin marağını cəlb etsin. Bundan əlavə, tədbiri təşkil edərkən onun keçiriləcəyi vaxt, valideynlərin iştirak edə biləcəyi saatlar nəzərə alınmalıdır.

Sorğunun nəticələri nə göstərdi?

Azərbaycanın paytaxtı Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən dövlət və özəl ümumtəhsil müəssisələrinin valideynləri ilə aparılan sorğularda və alınan müsahibələrdə valideynlərin aşağıdakı cavabları diqqət cəkməkdədir:

- Məktəb rəhbərliyi bizi az hallarda dəvət edir. Hər yarımillikdə bir dəfə valideyn iclası olur.
- Valideyn iclaslarına getməyə çəkinirəm, çünki övladım haqqında tənqid eşitmək məni utandırır, ruhdan salır.

- Övladımı məktəbdən götürərkən müəllim övladımın yanında onun haqqında mənfə rəy bildirir.
- Övladım da, mən də bu məktəbə ancaq evimizə yaxın olduğu üçün gedirik, əslində isə bu məktəb o qədər də xoşumuza gəlmir.
- Məktəbin bizə verdiyi əlavə bir dəyər görmürəm.
- Digər valideynləri sadəcə votsap qruplarından tanıyıram.
- Votsap qruplarında danışılanlar məni narahat edir.

Bu qeydlər aparılan müsahibə və sorğularda valideynlərin cavablarının sadəcə bir qismidir. Özəl məktəblərdə vəziyyət dövlət məktəblərindən qismən yaxşı olsa da, onlarda da valideynlər dekonstruktiv rəylərdən narahat olduqlarını xüsusilə qeyd edirlər.

Məktəblərdə təşkil olunan müxtəlif fəaliyyətlərdə, tədbirlərdə valideynlərin də öz rolu, vəzifələri olmalıdır. Bu tədbirlərdə valideyn məmnunluğunun təmin olunması üçün müəllimlərlə, təşkilatçılarla kommunikativ bacarıqlara dair seminarlar təşkil olunmalıdır. Bu seminarlarda jest və mimikalardan istifadə, natıqlıq bacarıqları kimi məsələlər öz əksini tapmalıdır. Bu yolla valideynlərin məktəbin fəaliyyətindən məmnunluğu təmin oluna bilər. Valideynlərlə aparılan işlərin məzmunu məktəbin pedaqoji şuralarında və digər iclaslarda müzakirə olunmalı, münasibətlərin qurulması və inkişaf etdirilməsi üçün könüllü müəllimlər vəzifələndirilməlidir. Düzgün ünsiyyət və münasibətin qurulması nəticəsində məktəb, cəmiyyət və valideyn arasında vəhdət, həmrəylik yaranacaq və bu, şagirdlərin hərtərəfli inkişafına təkan verəcəkdir.

Xüsusi günlərdə valideynlərə, böyük şirkətlərin əməlinə uyğun olaraq, təbriklər, dəvətnamələr, mesajlar göndərilməlidir. Bu, beynəlxalq təcrübədə əməkdaşlığın qurulması üçün istifadə olunan bir üsuldur. Bundan əlavə, məktəb rəhbərliyinin valideynlərin fəaliyyət sahələrini bilməsi, multikulturalizm, tolerantlıq prinsiplərindən istifadə etməsi səmərəli qarşılıqlı əməkdaşlığın qurulmasında mühüm bir vasitədir. Belə ki, məktəblərdə valideynlərin ixtisaslarına uyğun olaraq, müəllimlərlə və ya şagirdlərlə məsləhətləşmələr təşkil oluna, onlar məktəbin ictimai həyatında fəal iştirak edə bilərlər. Bu kimi fəaliyyətlər məktəb – valideyn əməkdaşlığının qurulmasına və qarşılıqlı səmərəli fəaliyyətə rəvac verir.

Məktəb – valideyn əlaqələrinin qurulması ilə əlaqədar görülməli işlərin siyahısına aşağıdakılar daxildir:

- anket, sorğu və müsahibələrin keçirilməsi;
- “Açıq qapı” günləri;
- problemlərin müəyyənləşdirilməsi;
- təlimlərin və seminarların təşkil olunması;
- fərdi məsləhətləşmələrin təşkili;
- sinif gecələrinin keçirilməsi;
- dövlət əhəmiyyətli tarixi günlərin qeyd olunması;

- peşə günlərinin təşkil edilməsi;
- idman yarışları və mədəni-kütləvi tədbirlərin təşkili.

Məktəb–valideyn əlaqələrinin səmərəli təşkili üçün ictimai təşkilatlar və müəssisələr də fəaliyyətə cəlb edilməlidir, yəni məktəbə faydası toxuna biləcək şirkətlər, sənaye, turizm, təhsil müəssisələri ilə əlaqə yaradılmalı və valideynlərlə birlikdə onlar da müxtəlif tədbirlərə dəvət edilməlidirlər. Tədqiqatlar bu tip əməkdaşlıqların şagirdlərin məşğulluğuna, peşəyönümünə, ixtisas seçimlərinə müsbət təsir göstərdiyini təsdiq edir.

Məktəb–valideyn əlaqələrinin qurulmasında məktəb rəhbərliyinin qarşılaşdığı problemlər aşağıdakılardır:

- valideynlərin əvvəlki tədbirlərdə yaşadığı mənfi təcrübələr;
- vaxt məhdudiyəti;
- şagirdin, valideynin yaşadığı ərazinin məktəbdən uzaq olması;
- yer, məkan problemləri;
- ictimai statuslarda olan fərqlər.

Məktəb rəhbərliyi problemlərin həllində aşağıdakı cəhətləri nəzərə almalıdır:

- valideynin mədəni səviyyəsi;
- adət-ənənələrə uyğun davranış;
- valideynləri və cəmiyyətdə yüksək mövqə tutan, uğurlu insanları öz uğur hekayələrini danışmaları üçün uşaqlarla görüşə dəvət etmək;
- valideynlərin öz uşaqlarından gözləntilərini öyrənmək.

Məktəb direktoru və məktəbin digər rəhbər işçiləri bütün bu proseslərdə müəllimlərlə sıx əlaqədə olmalıdırlar. Hər ilin əvvəlində rəhbərlik müəllimlərlə birlikdə valideynlərin məktəbə cəlb olunması ilə əlaqədar tədbirlər planı hazırlamalı, valideynlərə bu tədbirlərlə əlaqədar məlumat verməli, məsləhətləşmələr aparmalı, tədbirlərin təşkilində yardım üçün onlara müraciət etməlidir. Müəyyən bir problem haqqında valideynlərin rəylərini öyrənmək üçün onları məktəbdə keçirilən bəzi iclaslara dəvət etmək olar. Təşkilatçılar bütün bu fəaliyyətlərdə valideynlərin təhsil və mədəni səviyyəsini, peşələrini nəzərə almalıdırlar.

Valideynlərin məktəb tədbirlərində yaxından iştirakını təmin etmək məqsədilə məktəbin nüfuzu, səviyyəsi haqqında müsbət rəyin formalaşdırılması vacibdir. Bunun üçün məktəbin təhsil nailiyyətləri, məktəbdə nəyi, harada tapmağa dair lövhələr asılmalı, valideynləri qarşılamaq, salamlamaq, övladları haqqında xoş sözlər demək, onlarla konstruktiv əlaqələr yaratmaq çox vacibdir.

Valideyn aşağıdakı hallarda məktəblə əməkdaşlığa can atacaq:

- məktəbin tədbirlərində iştirakının faydalı olduğunu anladıqda;
- məktəbə hər hansı bir problemin həllində dəstək verə biləcəyini düşündükdə;
- məktəbdə onu hər zaman gözlədiklərini hiss etdikdə.

Nəticə / Conclusion

Araşdırmalar nəticəsində bu qərara gəlirik ki, valideyn–məktəb əlaqələrinin səmərəliliyi şübhə doğurmayan bir gerçəkdir. Valideynlərlə əməkdaşlıq yalnız məktəb direktorunun deyil, eyni zamanda, kollektiv təşkilatçılıq işi olduğundan məktəbin pedaqoji kollektivi də bu sahədə əməkdaşlığa cəlb olunmalı, işin mahiyyəti müzakirə edilərək müəvafiq koordinasiyalara uyğun iş planına riayət edərək, fəaliyyətlərin il ərzində müvafiq koordinasiyalara uyğun təşkil mütləq təhsildə arzuolunan nəticələrin əldə edilməsinə gətirib çıxarır.

Bundan əlavə, məktəb–valideyn əməkdaşlığının olmaması şagirdin mənfi davranışlarının qarşısının alınması, yeniyetməlik dövründə qarşıya çıxan psixoloji, fizioloji, cinsi və emosional problemlərin həllində də çətinlik yaradır. Belə ki, məktəblə valideyn arasında düzgün və əlverişli ünsiyyət kanalları yoxdursa, valideyn öz övladının akademik, psixoloji və fizioloji inkişafını izləyə və obyektiv nəticələr çıxara bilmir. Bunun nəticəsində bir çox arzuolunmaz hallar ortaya çıxır.

Tədqiqatlar nəticəsində məktəbin inkişafında da məktəb – cəmiyyət əməkdaşlığının yeri aydın görünməkdədir. Cəmiyyətin iqtisadi çətinliklər yaşadığı bir dövrdə məktəblərin özünüməliyyələşdirmə imkanlarının araşdırılması, bunun cəmiyyətə və məktəbin fəaliyyətinə necə təsir edə biləcəyini məktəb kollektivi ilə müzakirə etmək lazımdır.

Qeyd olunan əməkdaşlıq forması illik iş planlarında özünə yer tutmalı, fəaliyyətlər xronoloji ardıcılıqla, koordinasiya edilərək icra olunmalıdır. Yalnız bu halda qarşılıqlı səmərəli olan fəaliyyətlər baş tutacaq və məktəbin cəmiyyətlə harmoniyası formalaşacaqdır.

Ədəbiyyat / References

1. Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası (Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 24 oktyabr tarixli nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir).
2. Biller K. (1997). «Sosial Fəlsəfecisi Olaraq 21. Yüzyılın Öğretmenleri». Uluslararası dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı materialları. Ankara, «Milli Eğitim Basımevi», s.300-315.
3. Calderhead J. (1997). «Öğretmenlerin Uzmanlığının Tanınması ve Geliştirilebilmesi» Uluslararası dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı materialları. Ankara: «Ankara basımevi».
4. Gökçe E. (2011). İlköğretimde okul aile işbirliğinin geliştirilmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, № 4, Denizli: Pamukkale, s. 1-7.

5. Viechnicki K. (1997). Öğrenci Dosyalarının Değerlendirilmesinin Öğretmenin Sınıf İçerisinde Etkinliklerine Olan Etkisi (Çeviren: Gökçe E.) A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. №2 səh.351-358
6. Center on School, Family, and Community Partnerships (John Hopkins University) conducts and disseminates research, programs, and policy analyses that produce new and useful knowledge and practices that help parents, educators, and members of communities work together to improve schools, strengthen families, and enhance student learning and development. www.csos.jhu.edu.
7. Dennis Van R. (2008). Parent, Family, Community Involvement in Education. http://www.nea.org/assets/docs/PB11_ParentInvolvement08.pdf
8. Epstein J. L. and K. Salinas.(1992). School and Family Partnerships Encyclopedia of Education Research, №6, New York: Macmillan.
9. Genalen M. P. (2019). Home-School Partnership in Kindergarten. International journal for innovative research in multidisciplinary field. №5, səh. 1-2
10. Maria Poulou and Elias Matsaqouras. (2007). School-family:Greek parents perceptions of parental involvement. University of Patras. Greece. International Journal about Parents in Education Copyright by European Network about Parents in Education. Vol..No 0 83-89.
11. Milina P. (2002). Family-school partnership models.
12. Moorman Kim E., Coutts, M. J., Holmes, S. R., Sheridan, S. M., Ransom, K. A., Sjutts, T. M., & Rispoli, K. M. (2012). Parent involvement and family-school partnerships: Examining the content, processes, and outcomes of structural versus relationship-based approaches (CYFS Working Paper No. 2012-6). Retrieved from the Nebraska Center for Research on Children, Youth, Families and Schools website: cyfs.unl.edu.
13. Parent Involvement Schools of Excellence Certification Program. The National PTA, in partnership with national school principals' associations, recognizes, through a nationally accredited method, parent and family involvement in education and showcases schools that are implementing outstanding parent-community-school partnerships. www.pta.org
14. Sheridan S. M. & Kratochwill T.R. (2007). Conjoint behavioral consultation Promoting family-school connections and interventions. Educational Psychology Nebraska Center for Research on Children, Youth, Families & Schools. Great Plains IDEA-CTR.
15. <http://www.promente.org/ESP2-reg-lit-f>.